

Τράπεζα Θεμάτων Αρχές Φιλοσοφίας Β' Λυκείου

ΓΗ_Β_ΦΙΛ_0_17381

260ο

ΟΜΑΔΑ Α

ΘΕΜΑ Α1

1α. Να επιλέξετε και να γράψετε την ορθή απάντηση για καθεμιά από τις ακόλουθες ερωτήσεις:

(μονάδες 10)

I. Στην αριστοτελική θεωρία περί μεσότητας κυρίαρχο ρόλο κατέχει:

- α. το ποσό της παραγόμενης ευτυχίας
- β. η συμμόρφωση με τον καθολικό ηθικό νόμο
- γ. η διαμόρφωση του χαρακτήρα με συνεχή εξάσκηση

Απάντηση: γ. η διαμόρφωση του χαρακτήρα με συνεχή εξάσκηση

II. Η ωφελμιστική ηθική δίνει έμφαση:

- α. σε καθολικές αρχές που ισχύουν χωρίς προϋποθέσεις
- β. στη μέγιστη δυνατή ωφέλεια
- γ. στον ενάρετο χαρακτήρα του δρώντος υποκειμένου

Απάντηση: β. στη μέγιστη δυνατή ωφέλεια

III. Στα σύγχρονα πολιτεύματα η εφαρμογή της δημοκρατίας επιβάλλει:

- α. την επικράτηση της πλειοψηφίας ακόμη και με τη βία επί της μειοψηφίας
- β. την αρχή της πλειοψηφίας, αλλά με σεβασμό στα βασικά ατομικά δικαιώματα όλων των πολιτών

γ. την επικράτηση της μειοψηφίας ακόμη και με τη βία, όταν αδρανεύει η πλειοψηφία

Απάντηση: β. την αρχή της πλειοψηφίας, αλλά με σεβασμό στα βασικά ατομικά δικαιώματα όλων των πολιτών

IV. Στην «αταξική κοινωνία» σύμφωνα με τη σοσιαλιστική θεώρηση:

- α. ο καθένας αμείβεται ανάλογα με τις ανάγκες του
- β. όσοι έχουν περισσότερες ανάγκες λαμβάνουν μεγαλύτερη αμοιβή
- γ. όσοι έχουν λιγότερες ανάγκες λαμβάνουν μικρότερη αμοιβή

Απάντηση: α. ο καθένας αμείβεται ανάλογα με τις ανάγκες του

V. Στον συλλογισμό «όλοι οι άνθρωποι είναι θνητοί,
ο Σωκράτης είναι άνθρωπος, άρα ο Σωκράτης είναι θνητός»

η συλλογιστική πορεία είναι:

- α. από το μερικό στο γενικό
- β. από το γενικό στο μερικό
- γ. από το μερικό στο μερικό

Απάντηση: β. από το γενικό στο μερικό

1β. Να αποδώσετε το φιλοσοφικό περιεχόμενο των όρων: εμπειρισμός, ντετερμινισμός (αιτιοκρατία), μονισμός.

(μονάδες 15)

Εμπειρισμός: Κατά τους εμπειριστές η γνώση μας για τον κόσμο προέρχεται κυρίως ή και αποκλειστικά από τις αισθήσεις μας. Η αφετηρία της συνίσταται στην καταχώριση, την αποτύπωση στον νου, μέσα από την αισθητηριακή αντίληψη, των «στοιχειωδών δεδομένων» του κόσμου που μας περιβάλλει.

Ο ντετερμινισμός ή, αλλιώς, αιτιοκρατία υποστηρίζει ότι όλα τα συμβάντα στον κόσμο μας καθορίζονται αυστηρά από προηγούμενα συμβάντα, σύμφωνα με κάποιους (φυσικούς, βιολογικούς, ψυχολογικούς, κοινωνικούς, ιστορικούς ή άλλους) αιτιακούς νόμους, και ότι οι πράξεις μας δεν αποτελούν εξαίρεση.

μονισμός: Οι θεωρίες που υποστηρίζουν ότι δεν υπάρχουν δύο διαφορετικά είδη οντοτήτων και ουσιών, αλλά ένα.

ΘΕΜΑ Α2

2α. Ο ηθικός σχετικισμός υποστηρίζει ότι δεν μπορούν να υπάρξουν αξίες και αρχές που να ισχύουν καθολικά, ανεξάρτητα από την εποχή και τον τόπο εφαρμογής τους. Να αντικρούσετε αυτήν την άποψη με τρόπο πειστικό.

(μονάδες 12)

Στην άποψη αυτή θα μπορούσαμε να αντιτάξουμε ότι οι ηθικές αντιλήψεις δεν αποκλίνουν τόσο ριζικά όπως φαίνεται εκ πρώτης όψεως. Ακόμη κι αν δεν μπορούμε να ανιχνεύσουμε μια κοινή σύλληψη του αγαθού και του ηθικά ορθού, θα έπρεπε να αναγνωρίσουμε ότι και οι αντιτιθέμενες πεποιθήσεις υπόκεινται σε ανάλογες αρχές που αποσκοπούν στην ωφέλεια του συνόλου, ενώ παντού γίνονται σεβαστά ορισμένα αιτήματα εντιμότητας ή δίκαιης οργάνωσης της κοινωνίας. Όμως η ηθική αναφέρεται για το τι θα έπρεπε και τι θα μπορούσε να συμβεί μακροπρόθεσμα. Για την ύπαρξη αρχών που θα ισχύουν καθολικά τα κριτήρια της ηθικής ορθότητας είναι δυνατό να γίνουν δεκτά από επαρκώς πληροφορημένα ορθολογικά άτομα, που συνειδητοποιούν τη σημασία της υιοθέτησης της ηθικής στάσης ζωής. Η σύγκληση των βασικών πεποιθήσεων των επαρκώς συνειδητοποιημένων ατόμων αποτελεί για τις κοινωνίες ρυθμιστικό ιδεώδες. Οι ηθικές αντιλήψεις μπορεί να διαφέρουν από κοινωνία σε κοινωνία, δεν μπορεί όμως να υποστηριχθεί ότι οι κοινωνίες δεν πρέπει να παρεμβαίνουν η μία στην άλλη προσπαθώντας να επιβάλλουν τις αρχές και τις αξίες τους. Η ύπαρξη των καθολικών αρχών αποδεικνύεται από τη συμβολή τους στην εύρυθμη λειτουργία των κοινωνιών, στην επικράτηση του σεβασμού των δικαιωμάτων των μελών και στην αρμονική συνύπαρξή τους αλλά και στην κατοχύρωση της υγιούς σχέσης των κρατών με τα μέλη τους αλλά και των κρατών μεταξύ τους όσο είναι εφικτό. Οι καθολικές αρχές, όπως ο σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ελευθεριών,

αποτελούν πανανθρώπινους κανόνες που κατοχυρώθηκαν με μεγάλους αγώνες και αποδεικνύουν την καθολικότητα και την ισχύ τους μέσα στο χρόνο.

2β. Ο Μαγκρίτ ζωγραφίζει ένα μήλο και δίνει ως τίτλο στον πίνακά του Αυτό δεν είναι μήλο. Να εξηγήσετε με συντομία ποια φιλοσοφική αντίληψη για την τέχνη εκφράζει ο ζωγράφος.

(μονάδες 13)

Ο Μαγκρίτ εκφράζει τη φιλοσοφική αντίληψη ότι η τέχνη πρέπει να ξετάζεται ως αυτή καθαυτή και ανεξάρτητα από οποιαδήποτε ευρύτερη λειτουργία της. Δηλαδή η «καθαρή» αισθητική απόλαυση πρέπει να αντιμετωπίζεται ως αυτόνομη δραστηριότητα που διαφοροποιείται από την πρακτική χρησιμότητα του αντικειμένου και τη γνωστική σύλληψή του. Η ανίχνευση του ωραίου στον κόσμο επιτυγχάνεται όταν τον κοιτάξουμε με τον κατάλληλο τρόπο.

Επιμέλεια: Μαρία Φυλακτού